

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІРИ**

Матеріали

науково-практичного круглого столу

(Суми, 28 січня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

Кодифікований акт дозволить створити цілісну систему страхового законодавства України та гармонізувати її з нормами міжнародного права.

Крім того, такий акт усунуватиме зайве дублювання нормативних положень та буде зручним у використанні, оскільки правова база, яка регулює соціальне забезпечення, буде відповідати сучасним реаліям, що, свою чергу, призведе до якісного та ефективного соціального захисту громадян.

З урахуванням вищевказаного можемо дійти висновку, що прийняття Страхового кодексу України дозволить належним чином вирішити завдання систематизації та розвитку страхового законодавства України, що, в свою чергу, матиме позитивний вплив на формування страхових правовідносин та вихід на європейський та світовий страхові ринки.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД¹

Борщ В. Ф.

*студент IV курсу Навчально-наукового інституту права СумДУ
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Плотнікова М. В.*

Термін «криптовалюта» вперше з'явився у 2009 році. Головною метою створення криптовалют стало виключення держави та банків за межі операцій з ними. Тобто, операції з криптовалютою повинні проводитись тільки між їх учасниками без втручання держави і банківської системи. Перевагами віртуальних валют дослідники відзначають анонімність використання, неможливість підробки та децентралізація. Таким чином, держава не може брати участі у відносинах в сфері обігу криптовалют, бо не випускає її, що робить цю саму валюту на сто відсотків захищеною від державного втручання та маніпулювання нею. Основними виробниками криптовалют у світі наразі є так звані майнери – люди, які мають спеціальне обладнання для здійснення майнінгу [2].

Основним недоліком криптовалют визначають можливість їх використання для нелегальних транзакцій, торгівлі забороненими предметами, такими як наркотичні речовини, заборонена зброя. Справа в тому, що через анонімність криптовалют дуже складно встановити та відстежити учасників вищезначених операцій, що в цілому створює сприятливі умови для вчинення кримінальних правопорушень та інших протиправних діянь. Також, зі зростанням популярності криптовалют

---

¹ Дослідження проведено на виконання міжнародного проекту в сфері освіти «619998-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг» (спільний проект СумДУ, Еразмус+ Жан Моне Фонду та Виконавчого агентства з питань освіти та культури за підтримки ЄС). Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, який відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

серед населення, держави втрачатимуть монополії на емісію грошей. Наслідком цього стане зменшення доходу, який держава отримує від емісії грошей центральних банків. Збільшення попиту на віртуальну валюту в державі зменшить попит на національну валюту, що може швидко її знецінити та уповільнить її обіг. Це ускладнить процес грошово-кредитного регулювання з боку держави і зробить неможливим проведення кредитно-грошової політики державою, адже значна частка грошей фактично перебуватиме поза її контролем [2].

Залежно від правової позиції держав щодо віртуальних валют, науковці поділяють їх на три групи. Першою групою є держави, в яких обіг криптовалюта та бізнес, пов'язаний з ними врегульований законодавством. Прикладом таких держав є США, Канада та Японія.

США посідає перше місце у світі за кількістю біткоїн-автоматів, що зумовлено значним поширенням віртуальної валюти, що, в свою чергу, дає можливість вільно розраховуватись криптовалютою за певні товари або послуги. Віртуальну валюту в США розглядають в трьох як аналог звичайних грошей; як біржовий товар (власність, яка підлягає обов'язковому державному оподаткуванню). Кожен штат США має певні відмінності від інших штатів у своєму законодавстві. Наприклад, у шт. Вашингтон криптовалюта за законом є об'єктом грошових переказів, а для здійснення вашингтонськими компаніями криптовалютних переказів або надання користувачам криптовалютних гаманців, потрібно мати відповідну ліцензію (Washington Money Transmitter License). В свою чергу, в шт. Нью-Йорк було запроваджено ліцензію на ведення криптовалютного бізнесу (BitLicense) [2].

Не менш цікавим є досвід Канади в сфері правового регулювання обігу віртуальних валют. За законом, криптовалютні біржі в Канаді мають бути зареєстровані як фінансові установи у Центрі аналізу фінансових операцій та звітів Канади (FINTRAC), а банки не мають права відкривати рахунки таким біржам, якщо вони не зареєстровані у відповідному порядку. Також для профілактики відмивання злочинних доходів компанії повинні повідомляти про підозрілі операції з криптовалютами та верифікувати всіх користувачів [6].

У 2016 році Європейська комісія внесла пропозицію щодо запровадження в ЄС подібного канадському регулювання обігу віртуальних валют. В ЄС, відповідно до Директиви Європейського парламенту та Ради від 20.05.2015 р. про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму, криптовалюта має статус конвертованої децентралізованої віртуальної валюти [1]. Але Європейський центральний банк, визначає криптовалюту як засіб обміну.

Другою групою держав є ті, які вже почали впровадження законодавчого регулювання обігу криптовалют та ведення криптовалютного бізнесу. Такими державами, наприклад, є Австрія, Норвегія, Ісландія, Фінляндія та Німеччина.

За законами Австрії віртуальні валюти мають статус нематеріальних активів. У Німеччині криптовалюти вважаються фінансовим інструментом, в Ісландії – цифровою валютою, а в Фінляндії – різновидністю про-

грамного забезпечення. Цікавою, на нашу думку, є позиція Великобританії. Там віртуальна валюта ніяк не контролюється владою, адже не вважається фінансовою продукцією чи цифровою валютою. У Німеччині створення криптовалюти, або її використання в якості платіжного засобу не потребує спеціального дозволу, однак для її комерційного використання вже потрібна спеціальна ліцензія [4].

У Ісландії криптовалюти віднесені законом до цифрових валют і там існує фактична заборона на для юридичних осіб на здійснення обміну віртуальною валютою. Тобто, ісландські юридичні особи не мають права купувати віртуальну валюту за кордоном, адже це за законом буде розцінюватись як перерахування коштів за кордон. На противагу цьому, продаж криптовалют за кордо не заборонений. У Польщі віртуальна валюта визначена як цифрове представлення активів, що не видаються Центральним банком та кредитною установою або організацією з електронних грошей, яка за певних умов може бути використана як альтернатива грошам, а майнінг криптовалют та діяльність криптовалютних бірж визнані в державі видами економічної діяльності. Пропри це Мінфін Польщі не регулює функціонування криптовалют в державі [3].

До третьої групи відносяться держави, не зробили жодного кроку до врегулювання обігу віртуальних валют та криптовалютного бізнесу або лише недавно почали робити певні спроби правового регулювання обігу криптовалют. Прикладом таких держав є Італія та Україна.

Наразі в нашій державі регулювання обігу віртуальних валют майже не здійснюється, вчені сперечаються про правову природу віртуальних активів, а власники криптовалют заробляють на операціях із ними. Ризик у тому, що можуть відмиватися брудні гроші, а також залишаються незахищеними споживачі. Для вирішення питань обігу криптовалюти в Україні було ухвалено проєкт Закону України «Про віртуальні активи» (далі – Законопроєкт), на який Президент України наклав вето і вніс деякі пропозиції щодо змісту Закону. Позиція Президента спирається на те, що положення Закону не створюють завершених правових механізмів, необхідних для його реалізації, та не відповідають конституційним вимогам щодо правової визначеності як складової принципу верховенства права (ст. 8 Конституції України), а також не забезпечують зрозумілих та прозорих умов для учасників ринку віртуальних активів та інвесторів, що не сприятиме належному забезпеченню їх прав.

Законопроєкт регулюватиме правовідносини з обігу віртуальних активів в Україні, визначить права та обов'язки учасників ринку віртуальних активів, засади державної політики у сфері обігу віртуальних активів. У документі криптовалюта визначається як особливий вид майна, який є цінністю в електронній формі, існує в системі обігу віртуальних активів, та може знаходитись у цивільному обігу [5]. Відповідно до ст. 15 Законопроєкту, формування та реалізацію політики у сфері обігу віртуальних валют буде покладено на Міністерство цифрової трансформації України (далі – Мінцифри). Основними завданнями Мінцифри будуть формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку і функціонування сфери обігу віртуальних активів, сприяння

адаптації законодавства України про обіг віртуальних активів до міжнародних стандартів; здійснення державного регулювання обігу криптовалют в межах території України; захист прав учасників ринку віртуальних валют шляхом профілактики та припинення правопорушень у цій сфері; застосування санкцій за порушення законодавства про регулювання обігу криптовалют в межах своїх повноважень; забезпечує міжнародне співробітництво в цій сфері.

Також Законопроектом передбачено регламентацію діяльності постачальників послуг, які пов'язані з обігом криптовалют. У ст. 16 зазначається, що право на зайняття вищевказаних послуг мають суб'єкти господарювання усіх форм власності, але вони повинні пройти відповідну реєстрацію в Мінцифри, адже воно займається веденням держреєстру таких юридичних осіб. У ст. 17 Законопроекту детально регламентується процедура здійснення такої реєстрації, а у ст. 20 – відповідальність за порушення законодавства у сфері обігу віртуальних активів [5].

Отже, до переваг криптовалют відноситься неможливість підробки, анонімність використання та децентралізація, а недоліками є можливість їх використання для придбання наркотиків, зброї та інших заборонених предметів, а також «відмивання» грошей, отриманих незаконним шляхом та неможливість виявлення та відстеження учасників злочинних криптовалютних транзакцій.

Відповідно до своєї правової позиції щодо віртуальних валют, держави умовно поділяються на три групи. У першій групі знаходяться країни, які чітко врегулювали обіг віртуальних валют та ведення криптовалютного бізнесу (США, Канада), в яких криптовалюти є популярною альтернативою звичайним грошам. В другій групі знаходяться держави, які перебувають на стадії запровадження законодавства з регулювання обігу криптовалют. (Німеччина, Австрія, Польща). До третьої групи держав відносяться ті, які ще не почали, або роблять перші спроби з розробки та прийняття законодавства з регулювання обігу віртуальних валют. До таких держав відноситься і Україна, адже у нас зовсім недавно ухвалили проект Закону України «Про віртуальні активи», який нарешті визначить правовий статус криптовалют, права та обов'язки учасників ринку віртуальних валют, правові аспекти міжнародного співробітництва у цій сфері та відповідальність за порушення вітчизняного законодавства. Попри те, що на Законопроект через низку недоліків, пов'язаних зі змістом, було накладено вето, ми сподіваємось, що Закон України «Про віртуальні активи» остаточно приймуть і правовий механізм регулювання обігу криптовалют в Україні нарешті запрацює.

Література:

1. Директива Європейського парламенту та Ради (ЄС) 2015/849 від 20.05.2015 р. про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму.

URL: [http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160516/DIRECTIVE%20\(EU\)%202015_UA.htm](http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160516/DIRECTIVE%20(EU)%202015_UA.htm).

2. Дядик В. О. Правове регулювання обігу криптовалют (міжнародний досвід). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 266–270. URL: http://lsej.org.ua/8_2020/68.pdf.

3. Міжнародний досвід законодавчого регулювання питання функціонування криптовалют, криптовалютних бірж, майнінгу та виводу в фіат (Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром). URL: <https://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/piblications/65.pdf>

4. Порівняльний огляд іноземного законодавства щодо правового статусу цифрових грошей та державного регулювання криптовалютного бізнесу (Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром). URL: <https://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/piblications/22.pdf>

5. Проект Закону України «Про віртуальні активи» від 09.06.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69110.

6. Transactions Involving Bitcoins.

URL: http://www.canadiantaxlitigation.com/wp-content/uploads/2014/01/2013-0514701I7.txt?utm_source=Mondaq&utm_medium=syndication&utm_campaign=international-article-link.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Гбур З. В.

*д-р. держ. упр., професор, професор кафедри управління охороною
здоров'я та публічного адміністрування,
Національний університет охорони здоров'я України
імені П. Л. Шупика
ORCID ID: 0000-0003-4536-2438*

Забезпечення безпеки людей та їх здоров'я є основним завданням сучасних демократичних держав. Не випадково у своїй фундаментальній праці «Про дух законів» Ш. Монтеск'є вказав, що безпека та здоров'я населення – це перша форма незалежності держави. Безпека створює необхідні передумови для споглядальної діяльності людей, а здоров'я надає можливість для покращення їхнього добробуту та збільшення, в свою чергу, суспільного багатства [1].

Події, що спіткали Україну та світ в цілому в 2020 – 2021 роках, а саме, пандемія, що спричинена розповсюдженням вірусу COVID-19 зі всіма супроводжуючими її наслідками, ще раз довели і вказали, що проблема забезпечення державної системи охорони здоров'я є фундаментальною цінністю держави, яка впливає на рівень розвитку та ефективність функціонування державного механізму. Україна, обравши європейський вектор розвитку та ставши на стежину євроінтеграції, в 2014 році взяла на себе зобов'язання щодо реформування системи охорони здоров'я відповідно до європейських стандартів, згідно з Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Однією з ключових умов вищезазначеної угоди є саме положення про необхідність реформування системи фінансування охорони здоров'я [2]. Так, у 2015 році на виконання умов Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Уряд України ініціював трансформаційну реформу системи охорони здоров'я з метою поліпшення стану здоров'я населення та забезпечення фінансового захисту від надмірних витрат «з власної кишені» шляхом